

KÜRDİSTAN SOSYALİST PARTİSİ

ÇÖZÜM İÇİN; DEMOKRATİK VE FEDERAL BİR ANAYASA

Giriş

Türkiye, yüz yıllık çok yönlü yapısal sorunların boğucu mirası altında.

Kürt meselesi hala kanayan yara, Türkiye’de demokrasi evrensel standartların çok gerisinde, militarist zihniyet yaşamın her alanında etkisini sürdürüyor.

Türkiye’nin dünden bugüne yaşadığı temel sorunların kaynağında, Türk devletinin tekçi, inkârcı ve militarist kurucu felsefesi yatıyor. Devletin söz konusu otoriter niteliği 1924 ve 1961 anayasalarında da bütün çıplaklığı ile yer aldı.

1982 anayasası ise sistemin otoriter yapısını daha da katmerli hale getirdi.

12 Eylül 1980 tarihinde askeri darbe ile yönetime el koyan cunta yönetimi yasal ve demokratik bütün kazanımları yok etti, legal ve meşru hak arama zeminini ortadan kaldırdı. Kürt sorununda baş vurduğu vahşi yöntemlerle Türkiye’yi kanlı bir iç savaş girdabına sürükledi.

Bugün yürürlükteki 1982 anayasası, askeri dikta rejiminin, söz konusu baskı ortamında topluma zor ve dipçikle kabul ettirdiği bir anayasadır. Söz konusu anayasa her türlü meşruiyetten yoksun, hukukun evrensel ilkelerine aykırı, insan hak ve özgürlüklerini yok sayan bir niteliktedir. Kürt meselesinin kangrenleşerek bugünlere gelmesinde, demokrasinin güdük kalmasında 12 Eylül darbesinin etkisi tartışılmaz. Darbe yönetimi, 1982 yılında yaptığı anayasa ile kurduğu baskı ve dikta rejimini kurumsal hale getirdi.

Gelinen aşamada Türkiye’de hemen herkes 1982 anayasasının anti demokratik karakteri hakkında hemfikir. Kürtler, toplumun bütün kanatları; solcu, liberal ve muhafazakâr kesimlerin hepsi mevcut anayasayı şiddetle eleştiriyor. Geçen dönem içinde iktidara gelen siyasi partilerin hemen hepsi 1982 anayasasından şikâyet etti, ediyor.

Öte yandan 1982 anayasasında şimdiye kadar 17 kez değişiklik yapıldı, anayasanın belirli maddelerinde düzenlemelere gidildi. Ne var ki yapılan bütün bu değişikliklere rağmen 12 Eylül darbe anayasasının tekçi ve otoriter ruhu yerli yerinde duruyor.

Değişim ve demokrasi şiarıyla iktidara gelen AK Parti de 14 yıllık iktidarı boyunca yeni bir anayasa yapmayı başaramadı. Geçen dönemde AB sürecinin etkisiyle mevcut anayasada belirli değişikliklere gidilse de AK Parti iktidarı topluma verdiği yeni anayasa sözünü yerine getirmedi.

12 Haziran 2011 ve 1 Kasım 2015 genel seçimleri sonrasında mecliste yeni anayasa yapmak amacıyla kurulan iki komisyondan da bir sonuç çıkmadı.

Toplum ise yeni ve demokratik bir anayasa yönündeki açık ve güçlü beklentisini hala koruyor. Söz konusu beklentiye karşın AK Parti, MHP’nin desteğiyle 10 Aralık 2016 tarihinde Meclise kısmi bir anayasa değişikliği tasarısı sundu. Söz konusu tasarı belirli değişikliklerle komisyondan geçti ve 18 Madde halinde Meclis Genel Kurulu’nda kabul edildi.

AKP ve MHP'nin birlikte hazırlayıp Mecliste kabul edilen Anayasa değişiklik paketindeki asıl amaç cumhurbaşkanının sistem içindeki konumunu güçlendirmektir. Söz konusu değişikliğe göre başbakanlık kurumu kalkıyor, cumhurbaşkanına parlamento dışında hükümet kurma olanağı tanınıyor. Cumhurbaşkanı ayrıca demokratik bir toplumla bağdaşmayan olağanüstü yetkiler tanınıyor.

Halbuki Ak Parti en başta "başkanlık sistemi" önerisiyle ortaya çıkmıştı. Hükümet, son şeklini alan mevcut anayasa değişiklik paketini ise "Türk usulü başkanlık sistemi" olarak adlandırıyor. Bunun ise dünyadaki hiçbir modelle benzerliği yok.

Türkiye elbette bilinen herhangi bir hükümet modeline geçebilir. Parlamenter, başkanlık, ya da yarı-başkanlık sistemlerden birini ya da bunların karma bir modelini benimseyebilir. Türkiye bakımından temel sorun, benimsenecek herhangi bir sistemin demokratik içeriği ve Kürt meselesine getirecek çözüm kapasitesidir. Ne var ki hükümetin anayasa değişiklik paketinde demokrasinin standartlarını yükseltecek, yaşanan kronik sorunlara çözüm getirecek hiçbir unsur bulunmuyor. Tersine, öngörülen sistem, siyasal iktidarı kişiselleştirmek, siyasal gücü tek bir kişide toplamak gibi riskler içermektedir. Öngörülen sistem değişikliği ile siyasal istikrarın sağlanması bir yana, mevcut tasarı siyasal sistemin işletilmesinde yeni krizlere zemin hazırlayacak nitelikte.

Bu durumda yapılması gereken şey, yeni gerilim ve kutuplaşmalara yol açacak kısmi anayasa değişiklikleriyle enerji harcamak yerine, toplumun ortak beklentisi olan yeni bir anayasa yapımını gündeme getirmek, bütün imkanlarımızı bunun için seferber etmektir.

Kürdistan Sosyalist Partisi olarak yeni bir anayasa yapımında izlenecek prosedür ve alınacak temel ilkelere ilişkin görüşlerimiz şunlardır.

1. Barışçıl ve demokratik ortam, toplumsal katılım

Yeni, demokratik, Türkiye toplumunun ihtiyaçlarına cevap veren bir anayasa, ancak barışçıl, demokratik, çatışmasız bir ortamda yapılabilir. Yapılacak yeni anayasanın toplumsal sözleşme niteliğini kazanması için, anayasa yapım sürecine toplumun bütün kesimlerinin azami katılımının sağlanması gerekir. Ne var ki mevcut çatışmalı ortamda, olağanüstü halin (OHAL) demokratik ve özgür tartışmayı kısıtlediği koşullarda ne yeni bir anayasa yapılabilir ne de toplumun bütün kesimlerini bu sürece katmak mümkündür.

Yüzlerce gazetecinin tutuklandığı, siyasal kadroların yoğun operasyonlara maruz kaldığı, basın ve yayın organlarının susturulduğu koşullarda anayasa gibi bir meselenin çok yönlü tartışılmayacağı açıktır. Ayrıca mevcut Siyasi Partiler Kanunu, Terörle Mücadele Kanunu, Türk Ceza Kanunu gibi yasakçı zihniyetin ürünü olan düzenlemeler özgür bir tartışma önünde ciddi engel oluşturmaktadır.

Bir anayasanın demokratik niteliği ve meşruiyet ölçüsü onun demokratik, özgür ve katılımcı bir süreç içinde yapılmasına bağlıdır.

Bu nedenle uygulamadaki OHAL rejimi bir an önce kaldırılmalı, siyasal durum normalleştirilmeli, çatışmalı durumun sonlandırılması için etkili adımlar atılmalıdır. Ülkedeki yüksek gerilim ve kutuplaştırıcı ortam yumuşatılmalı, toplumsal bir diyalog ve etkileşim için uygun bir zemin oluşturulmalıdır.

2. Özgürlükçü bir anlayış

1924 ve 1961 anayasaları gibi yürürlükteki 1982 anayasası da tekçi, otoriter ve baskıcı bir zihniyete dayanmaktadır. Bu durum Türkiye'nin tekçi ve inkârcı kuruluş felsefesiyle yakından ilgilidir. Bu nedenle yapılacak yeni bir anayasa, geçmiş anayasa ya da onları besleyen zihniyet kodlarını referans almamalıdır.

Yeni anayasa yepyeni bir sayfaya yazılmalı, Türkiye'nin çoğulcu yapısını esas alan demokratik ve özgürlükçü bir ruhla yapılmalıdır. Yeni anayasa herhangi bir ideolojiye atıfta bulunmamalı, Kemalist vb. herhangi bir ideolojiye dayanmamalıdır.

Yapılacak yeni bir anayasada esas alınacak ilkelerin başında düşünce ve örgütlenme özgürlüğü olmalıdır. Türkiye'nin de taraf olduğu temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmeler bu konuda yol gösterici niteliktedir. Yeni anayasa yapımında demokrasinin ve hukukun evrensel normları esas alınmalı, ilgili belge ve sözleşmeler referans olarak işaret edilmelidir.

Düşünce özgürlüğü ise örgütlenme özgürlüğü ile bütünleştiğinde anlam kazanabilir bir kavramdır. Bu nedenle yeni anayasa örgütlenme hakkını tam bir güvenceye kavuşturmalı, bu hakkın herhangi bir şekilde kısıtlanmasına açık kapı bırakılmamalıdır. Şiddet önermemek ve kullanmamak şartıyla her türden örgütlenme serbest olmalıdır.

Öte yandan yeni anayasa, toplumsal değişime ve gelişmelere karşı duyarlı olmalıdır. Değiştirilemez hükümler gibi gelecek kuşakların inisiyatifini ipotek altına sokacak ögeler içermemelidir.

3. Toplumsal çoğulculuğun tanınması

Türkiye'nin temel sorunlarının başında Kemalist rejimin tekçi ve inkârcı bir anlayış üzerine inşa edilmiş olmasıdır. Söz konusu zihniyetin sonucu, Türkiye toplumunun çoğulcu yapısı yok sayıldı, başta Kürtler olmak üzere farklı etnik ve dini yapıların varlığı inkâr edildi. Değişik etnik, dini ve kültürel yapıları Türk etnik kimliği potasında eritmek isteyen devlet, bu amacına ulaşmak için her türlü şiddet, tehcir, tenkil ve asimilasyon politikasına başvurdu. Söz konusu aynı zihniyet, Kürt sorununda yüzyıldır sürüp gelen çatışma ortamına, militarizmin güçlenmesine ve demokrasinin güdük kalmasına yol açtı.

Bu çerçevede yapılacak anayasada, Kürtlerin varlığı başta olmak üzere Türkiye'nin çok etnisiteli, çok dinli ve çok kültürlü çoğulcu yapısı tanınmalıdır.

Yeni anayasa etnik ve dini bütün grupları toplumsal zenginlik olarak kabul etmelidir. Yeni anayasa herkesin farklılıklarını koruyarak barış içinde bir arada yaşamasını garanti altına almalıdır. Süryanilerin, Lazların, Çerkezlerin, Arapların, Pomakların, Ermenilerin, Rumların, Êzidilerin kısaca tüm azınlıkların ve dini grupların kendi dillerinde eğitim görmeleri, kültürlerini geliştirip idame etmeleri için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Farklı toplumsal kesimlerin hayatın bütün alanlarında kendilerini özgürce ifade etmeleri, kendi kimlikleriyle örgütlenmeleri ve ülkenin siyasi ve idari yaşamına özgürce katılmaları anayasal bir hak olarak güvence altına alınmalıdır.

4. Kürt ulusunun meşru haklarının kabulü

Yapılacak bir anayasanın yeni olması her şeyden önce onun Kürt ve Kürdistan meselesine adil ve eşitlikçi bir yaklaşım geliştirmesine bağlıdır. Bunun için Türkiye devleti Kürt meselesinde

geleneksel ret ve inkâr politikalarından vazgeçmeli, Kürt meselesinin doğasına uygun bir çözüm kapasitesi geliştirmelidir.

Kürtler, Ortadoğu'nun göz ardı edilmesi mümkün olmayan toplumsal, tarihsel ve kültürel bir gerçeğidir. Yüzyılların baskı, zulüm, sürgün ve her türlü soykırım politikalarına karşı direnerek günümüze kadar ayakta kalma iradesini göstermiş ender halklardan biridir. Kürtler yaşadığı coğrafyayla öylesine özdeşleşmişlerdir ki, üzerinde yaşadıkları coğrafyaya Kürtlerin ülkesi anlamına gelen Kürdistan adı verilmiştir. Geçen dönemde uğradıkları onca mezalim ve göç ettirme uygulamalarına karşın Kürtler hala Kürdistan'da çoğunlukta bulunuyorlar.

Öte yandan Kürt meselesi esas olarak bir ulusal meseledir. Başka bir ifade ile bu mesele Kürt halkının ulusal demokratik haklarının gasp edilmesinden kaynaklanmaktadır. Zaman içinde katmanlaşarak bugünlere ulaşan Kürt meselesi gelinen aşamada bölgesel ve küresel bir boyut kazanmıştır. Meselenin çözümü ise Kürt milletinin doğuştan gelen doğal ve meşru haklarının kabul edilmesinden, Kürdistan'a statü tanınmasından geçmektedir.

Kürt meselesi aynı zamanda Türkiye'nin en temel meselesidir. Bugün yaşanan birçok öteki sorunun temelinde Kürt meselesinin çözümsüz bırakılması yatmaktadır. Bu açıdan Kürt meselesine hakkaniyetli bir çözüm bulunmadan ne gerçek anlamda bir demokrasi kurulumu, ne de kalıcı bir barış ortamı inşa edilebilir.

Öte yandan, yapılacak yeni anayasada vatandaşlık tanımının Türk etnisitesine dayalı ırkçı ve tekçi ifadelerden arındırılması önemlidir. Ancak böyle bir düzenlemenin Kürtler bakımından yapılacakların en iyisi olduğu söylenemez. 90 yıl boyunca yok sayılmış, sürülmüş, temel haklarından yoksun bırakılmış Kürt halkı bakımından; yaşanan mağduriyetlerin telafisi, dil, kültür, eğitim alanında çağdaş gelişme trendinin yakalanması, toplumsal ve siyasal yaşama katılım açısından yaşanan eşitsizliklerin giderilmesi için Kürt halkının varlığı ve kimliği yeni anayasada açıkça ifade edilmelidir.

Bu çerçevede;

Yapılacak yeni anayasada Kürt halkının ulusal kimliği tanınmalı, onun doğuştan kaynaklanan ulusal ve meşru hakları tanınmalıdır.

Kürdistan'da Kürtçe hem eğitim dili olarak kullanılmalı hem de kamusal alanda Türkçenin yanı sıra resmi dil olarak kabul edilmelidir.

Kürtler bakımından ifade ve örgütlenme önündeki her türlü yasal ve fiili kısıtlama kaldırılmalı, Kürtçe ve Kürdistan ismiyle örgütlenmek ve faaliyetlerde bulunmak bakımından eksiksiz bir serbestlik sağlanmalıdır.

Kürdistan'a federe bir statü tanınmalıdır.

5. Federal sistem

Kürt meselesinin eşitlikçi bir çözümü için yapılacaklardan biri de Türkiye'deki aşırı merkeziyetçi yapıyı federal bir sistemle değiştirmektir. Türkiye'nin mevcut devlet yapısı toplumsal farklılıkların reddine dayalı, onların idari ve siyasal sürece katılımına kapalıdır. Söz konusu devlet yapısı dün olduğu gibi bugün de Türkiye toplumunun çoğulcu yapısının ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır.

Öte yandan iddia edildiği gibi federalizm bölünmek değil, tersine farklılıkların bir arada yaşamasının güvencesidir. Federalizm birlik içinde çeşitlilik ilkesine dayanır. Federalizm, bir devlet çatısı altında farklı kalma ve yaşama isteğini öngörür.

Günümüz dünyasının ekonomik alanda güçlü, demokrasi konusunda ilerlemiş belli başlı bütün ülkeleri federal sistemle yönetilmektedir. Ulusal ve etnik sorunları olan birçok ülke, günümüzde çözüm için federalizm modeline yönelmektedir.

Bu çerçevede yeni anayasa federal sistem esas alınarak yapılmalıdır. Türkiye, yüzyıllık sorunların nedeni olan mevcut katı merkezîyetçi yapısını terk ederek federal sisteme geçmeli, Kürdistan federe statüyle onun içinde yer almalıdır. Böyle bir model aynı zamanda Kürt meselesinde kalıcı ve eşitlikçi çözümü sağlayacak gerçekçi ve uygulanabilir yoldur.

6. Militarist vesayetın tasfiyesi

Türkiye'nin temel sorunlarından biri de ordunun sistem içindeki ağırlığıdır. Türkiye'de her on yılda bir gerçekleştirilen darbe ya da darbe girişiminin yıkıcı etkileri günümüze kadar devam etmektedir. Son olarak 15 Temmuz'da yaşanan askeri darbe girişimi Türkiye'deki bütün dengeleri altüst etmiş, istikrarsızlaştırıcı ciddi sonuçlara yol açmıştır. Öte yandan Türkiye'de yargı, üniversite, basın ve ekonomi olmak üzere askeri vesayetın etkisini hissettirmedığı alan yok gibidir.

Militarizmin bu derece etkin olmasında Kürt sorununda izlenen güvenlikçi politikaların büyük payı söz konusudur. Kürt meselesini şiddet ve silahla bastırma yönündeki her girişim siyasal iktidarları orduya muhtaç hale getirmiş, bu durum ise ordunun iç siyasetin bir parçası haline gelmesine ve siyaset üzerindeki etkisinin artmasına yol açmıştır.

Yeni dönemde gerçek anlamda bir demokrasinin inşası için ordu demokratik ülkelerde olması gereken sınırların içine çekilmelidir. Ordunun doğrudan ya da dolaylı bir biçimde siyasete ve toplumsal yaşama müdahalede bulunmasını engelleyecek düzenlemeler yapılmalı. Böyle bir tablo içinde Milli Güvenlik Kurulu gibi askeri vesayetın taşıyıcısı bir kuruma gerek yoktur. Askeri okullardaki eğitim müfredatı demokratik toplum ilkeleri doğrultusunda düzenlenmeli.

Öte yandan yeni anayasa vicdani ret hakkını tanımalı, vatan hizmetinin başka kamu kurumlarında yerine getirilebilmesine imkân veren düzenlemeler yapılmalıdır.

7. Adil yargı

Türkiye'de yargı tekçi devlet anlayışına göre şekillenmiştir. Yargının işleyişinde hukukun temel ilkeleri, temel insan hak ve özgürlükleri ve bunlara ilişkin uluslararası belgeler yerine belli güç odaklarının yönlendirmeleri etkili olmaktadır.

Yeni anayasada yargı, toplumun çoğulcu karakterine uygun, hukukun üstünlüğü ilkesine bağlı, barış, özgürlük ve insan onurunu esas alan bağımsız ve tarafsız bir yapıya kavuşturulmalıdır.

Yeni anayasada özel yetkili mahkemelere yer verilmemelidir.

8. İnanç özgürlüğü ve laiklik ilkesi

İnanç özgürlüğü demokratik bir toplumun en önemli özelliğidir. Böyle bir toplumda herkes din ve vicdan özgürlüğüne sahiptir. Herhangi bir dine inanıp inanmamakta, din ve inanç bakımından herhangi bir ibadeti yerine getirip getirmemekte herkes serbesttir.

İnanç özgürlüğü ise laiklikle yakından ilintili bir konudur.

Laiklik ilkesi, devletin inançlar ve dinler karşısında nötr davranmasını, herhangi birisine ilişkin sınırlayıcı, ötekileştirici veya koruyucu tutum içine girmemesini gerektirir. Toplumsal barışın ve inanç özgürlüğünün gereği olarak devlet din, inanç ve ibadet özgürlüklerini güvence altına almak zorundadır.

Bu çerçevede din dersleri zorunlu olmaktan çıkarılmalıdır. Dini hizmetlerin düzenlenmesi ve finansmanı ilgili inanç kesimlerine bırakılmalıdır. Cem Evlerinin ibadethane statüsü tanınmalıdır. Farklı dini ve inanç gruplarının kendi inançlarını özgürce yaşamaları için her türlü önlem alınmalıdır.

Laik ve demokratik bir toplumda devletin görevi inanç özgürlüğünü güvence altına almak ve kamu düzeninin gerekleri bakımından denetim görevini yapmaktır.

9. Adem-i merkezîyetçi ilke

Türkiye'nin yaşadığı sıkıntıların önemli nedenlerinden biri de devletin tekçi, katı merkezîyetçi, hantal ve bürokratik yapısıdır. Mevcut yapı, Türkiye'nin çoğulcu ve çok kültürlü yapısına, dünyadaki gelişmelere paralel olarak artan yerinden yönetim taleplerine engeldir.

Türkiye federal sisteme geçse de devletin temel işleyişinin adem-i merkezîyetçilik ilkesine göre düzenlenmesi bir zorunluluktur.

Öyle ki ülkenin neresinde ve hangi bölgesinde olursa olsun her etnik, dini ve kültürel grup yönetim süreçlerine katılabilsin, kendi dilsel, dinsel, kültürel farklılığını siyasal sürece yansıtabilsin.

Bu durum yerel yönetimlerin katılımcı ve çoğulcu bir tarzda özerk bir yapıya kavuşturulmasını gerektirir.

Bu çerçevede vali ve kaymakamlar seçimle işbaşına getirilmelidir.

10. Sosyal devlet

Toplumun bütün kesimleri için insan onuruna yakışır yaşam koşulları oluşturmak, eğitim, sağlık, barınma ve sosyal güvenlik olanaklarından herkesin eşit bir biçimde yararlanmasını sağlamak sosyal devlet ilkesinin gereğidir. Yoksulluk ve işsizliği giderici politikalar geliştirmek, kadınlar, gençler, yaşlılar ve engellilerin eşitsizliklerini giderici önlemler almak bir sosyal devletin asli görevidir.

Sendika kurma, toplu sözleşme ve grev hakkı kamu-özel sektör ayırımı yapılmaksızın bütün çalışanlara eşit bir biçimde tanınmalıdır.

Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağının gereği olarak devlet pozitif önlemler almalıdır.

Temel hak ve özgürlüklere ilişkin normlarda olduğu gibi bu alanda da uluslararası çalışma örgütlerinin demokratik içerikli ilkeleri referans alınmalıdır. Çalışma yaşamında ILO standartları yol gösterici kabul edilmelidir.

Özetle...

Türkiye'nin yeni, demokratik ve federal bir anayasa yapım ihtiyacı daha fazla ertelenemez. Bu nitelikte bir anayasanın Türkiye'yi yüzyıllık zincirlerinden kurtaracağına kuşku yok. Kürt meselesinin çözümsüzlüğünden kaynaklı gerilim ve çatışma ortamı böyle aşılabılır. Ülkenin demokrasi açığı, askeri vesayetın yıkıcı sonuçları, ekonomik alanda yaşanan kronik krizler, her türden siyasal ve toplumsal çatışma zemini bu şekilde ortadan kaldırılabilir.

Ademi merkezîyetçi ve federal bir sistem, bütün farklılıkların kendilerini kurucu ve değerli görmelerini sağlayacak, Kürt ve Türk halkının bir arada yaşamasının çimentosuna dönüşecektir. Toplumsal barış ve istikrar, katılımcı ve çoğulcu bir demokrasi ile sağlam bir zemine kavuşacaktır.

Öte yandan, Kürt meselesini eşitlik temelinde çözmüş bir Türkiye'nin diğer ülkelerde yaşayan Kürtlerle de dostane ilişkiler kurması kolaylaşacaktır. Bu durum, onun komşu ve bölge ülkeleriyle barışçıl ilişkiler kurmasının zemini oluşturacaktır. Yeni ve demokratik bir anayasa, aynı zamanda Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinde de ona büyük bir rahatlık sağlayacaktır.

19 Ocak 2017

KÜRDİSTAN SOSYALİST PARTİSİ